DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE
CONCREMENTIS POLYPOSIS

QVAM
SVMMI NVMINIS AVSPICIIS
ACADEMIAE FRIDERICO - ALEXANDRINAE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
CHRISTIANO FRIDERICO
CAROLO ALEXANDRO
MARGGRAVIO BRANDENBVRGICO BORVSSIAE
SILESIAEQVE DVCE REL. BVRGGRAVIO NORIMBERGENSI
VTRIVSQVE PRINCIPATVS REL. REL.

EX DECRETO
GRATIOSI ORDINIS MEDICI
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS PRIVILEGIIS
AC IMMVNITATIBVS RITE OBTINENDIS
D. III. APRIL. MDCCLXXXVII.
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT
AVCTOR ET RESPONDENS

FRIDERICVS ADAMVS TRIEBEL
DRESDENSIS.

ERLANGAE
STANNO ELLRODTIANO.

Admodum frequentia ſunt humorum quaedam coagula, quae vel in ſanguineis vaſis ſubſiſtunt, vel in lymphae ductibus, vel in viſceribus. Talibus plerumque innituntur diuturni morbi et pertinaciores, ac niſi ſublata fuerint, felicem curationis euentum fruſtra exſpectamus.

B. IOH. HENR. SCHVLZE *in Prooemio Diſſ. Cl.* SEIVERT *de Medicamentis reſoluentibus pag.* 7.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
DE
CONCRETIONIBVS POLYPOSIS.

PROOEMIVM.

In ſanguine vitam corporis eſſe, iam ſacris litteris expreſſum eſt, nec inconcinnam prorſus interpretationem medicam haec admittit elocutio. Quodſi enim recte vita animalis praecipue in motu fluidorum per vim propriam ſolidorum circumactorum conſtituitur, non adeſſe ſolum huiusmodi fluida oportet, quae moueantur, verum etiam, ſi rite ſuccedere debet hic motus, in ea adeſſe et quantitate et qualitate, quae ad ſtatum ſanum requiritur, et ſub qua is conſeruatur. Si ſcilicet animalia creſcere, viuere et ſentire dicuntur, erunt in corporibus eorum principia quaedam, a quibus hae mutationes et actiones pendent. Particulae quaedam externae corpora animalium ambientes et eorum volumen vel augentes vel conſeruantes, ingeri iis vel applicari, ſicque immutari aut ad immutationem praeparari debent, vt in eorum tranſire poſſint ſubſtantiam. Aderit ergo aliquid,

quod

quod cum ventriculo et inteſtinis comparari poſſit, ſeu principium quoddam digeſtionis et nutritionis. Si vera adeſt vita animalis, aderunt non minus ſolida debito modo fabricata, ſic ut fluida et recipere et vi ſua inſita, et qualitate irritabili iuſto impetu propellere et circumagere poſſint, et fluida, quae in his partibus non contineantur ſolum, ſed etiam in motum circulatorium moueantur, vt adeo hae partes, cordi et ſyſtemati vaſorum analogae non immerito pro principio vitae haberi poſſint. Quodſi denique omnibus animalibus ſenſus quidem et ſenſatio eſt, eaque motum voluntarium magis vel minus expeditum exercere poſſunt, quae functiones praecipue a nervis pendent, non immerito quoque in iis aliquid quod cerebro et ſyſtemati neruorum ſimile ſit, quaeremus. Maxima quidem in toto regno animali, pro diuini Creatoris ſapientia, obſeruatur diuerſitas, ſi mammalia, aues, piſces, inſecta, vermes inter ſe comparentur, ſine dubio tribus his principiis gaudentia, verum pro varia totius reliqui corporis ſtructura, plurimum inter ſe differentibus, quemadmodum etiam ipſa fluida in his corporibus elaborata et circumacta, tum ratione mixtionis, conſiſtentiae, ſaporis et coloris erunt diuerſiſſima, licet omnia in eo conueniant, quod in ſolidis elaborentur et moueantur, ſicque ad vitam animalis conſeruandam faciant. Generali ſic nomine et ob analogiam haec fluida uniuerſalia ſanguinem dicere liceat, etſi nunc proprie ſanguinis humani tantum mentio iniicienda ſit, quippe qui pariter et in hominibus ad principium vitae pertinet. Verum ſi tanta eſt ſanguinis ad vitam, bonique ſanguinis ad ſanitatem neceſſitas, non minus fatendum erit, innumeras in eo et morborum et ipſius denique mortis cauſſas generari poſſe, vt, a quo ſanitas antea et vita pependit, ſanguis, nunc morbos mortemque inferat.

Non

Non hic de euolutione particularum, non de variis acrimoniis et cacochymiis multa adferre lubet, neque de miasmatibus, quae in ſanguinem delata, eandem in eo corruptionem producunt, cum vtique ampliſſimae ſit extenſionis Pathologia fluidorum, et cum fieri non poſſit, quin huiusmodi maſſae ſanguineae vitium, tandem etiam notabilem ipſis ſolidis labem inurat. Verum in alia nunc mea ſubſiſtit meditatio degeneratione, dum ſcilicet in ipſo ſanguine et ex ipſo ſanguine corpora generari poſſunt, in quorum noxa explicanda, non tam ad mixtionem reſpiciendum eſt, ſed quae magis cohaeſione, conſiſtentia, figura, volumine, ſitu nocent, ſicque magis ad cauſſas morborum mechanicas referri poſſunt. Concrementa polypoſa me hic ſubintelligere, vnusquisque facile perſpiciet, quippe quae, pro diuerſis, quibus continentur, cauis, grauiſſima, immo ſaepe etiam periculoſiſſima ſymptomata producunt, quorum tamen et diagnoſis valde ambigua et prognoſis triſtis, et medela, ſi vlla, certe difficillima eſt. Pertractaſſe quidem paſſim viros longe me peritiores hanc materiam video: ſed, cum nunc in eo conſtitutus ſim, vt Specimen Inaugurale mihi exhibendum ſit, non inopportunum iudicaui, etiam mea ex parte de hac materia paucas easque breues adferre meditationes, eoque magis, cum mihi ipſi meaeque experientiae nonnullae oblatae ſint occaſiones, huiusmodi concreta, eorumque noxas obſeruandi, quae animum meum et meam attentionem excitarunt. Quas igitur meditatiunculas, vt laborum eruditorum primitias, aeque Beneuolus Lector diiudicabit.

§. I.

E variis partibus conſtitutiuis ſanguinem noſtrum compoſitum eſſe oportebat, vt, quae a bona eius qualitate pen-

dent, rite in corpore ſano ſuccederent. Particulas has non iuſta ſolum quantitate et praecipue proportione inter ſe adeſſe oportebat, verum etiam hae ita mixtae et coniunctae eſſe debebant, determinato ſcilicet modo, vt haec mixtio ea eſſet, quam laudabilem, ſeu euchymiam dicimus. Multae ſunt partes, multa viſcera, quorum alterum alteri ſuccurrit, quaeue coniunctis ſuis functionibus id efficiunt, quod oeconomiam animalem dicimus. Huic quidem in genere ſanguificatio tribuenda eſt, dum alimentis aſſumtis inſignis copia humorum inquilinorum adfunditur et admiſcetur, quorum plerique ceu menſtrua conſiderari poſſunt, dumque porro actio ſolidorum ſuccum alimentorum tali modo immutatum, et promotum vlterius eouſque elaborat, vt ſanguis inde naſcatur. Inimitabili ſane artificio haec ſanguificatio innititur; mihi ſaltem dubitare licebit, ſi quis rerum chemicarum peritiſſimus, ea, quibus veſcimur quotidie eſculenta et potulenta in quodam vaſe miſcuerit, iisdemque quaecunque menſtrua, immo ipſam ſaliuam et bilem adiecerit, an vlla vel ſubtiliſſime excogitata encheiriſi vnicam ſaltem guttulam veri ſanguinis, qui ſcilicet prorſus omnes, quas ſanguis noſter, qualitates habeat, producturus ſit. Quodſi igitur certo reſpectu non immerito dicitur, corpus humanum eſſe machinam phyſico-hydraulicam, ſed diuino artificio conſtructam, eodem certe iure dici poteſt, id quoque eſſe machinam mechanico-chemicam, ſed pariter diuina ſapientia, hinc nobis certe inimitabili, conſtructam.

§. II.

Artificialis itaque ſanguinis compoſitio ſeu imitatio licet adeo difficilis ſit, vt valde de ea dubitandum eſſe, mihi perſuaſum habeam, non tamen eius decompoſitio iisdem premitur

tur difficultatibus, analyſis ſcilicet, qua in varias eius partes conſtituentes inquirimus: vbi tamen, ſi de ſolidis partibus in ſanguine contentis dicitur *a*), ſollicite hae a partibus ſolidis ſtructis, quatenus fluida continent, et iis ſic opponuntur, diſtinguendae ſunt. Facillima quidem ſunt experimenta, quibus in ſanguine praeſentia particularum aquoſarum, ſalinarum, oleoſarum et terreſtrium *b*), ad oculum quaſi demonſtrari poteſt, in quarum ſingularum indolem nunc inquirere ſuperfluum foret. Verum etiam ſubtiliori indagine Viri clari in partes, e quibus ſanguis compoſitus eſt, inquiſiuerunt, et, quae de eius aqua, ſpiritu, ſale volatili, oleo, carbone, acore, terra, ferro et aëre dicuntur, pulchre collecta legimus *c*); licet etiam hic ea, quae non multum immutata educuntur, ab iis, quae vi ignis et noua ſyncriſi aliter mixta et compoſita producuntur, probe diſtinguere oporteat. Neque tamen ex his perquiſitionibus vtut maxima ſollicitudine inſtitutis, et diuerſis particularum rationibus mihi omnia ſatis patent, vt, quae poſſunt in ſanguine fieri degenerationes et mutationes, prorſus explicare poſſim. Ineſt ſcilicet adhuc ſanguini peculiaris quaedam qualitas, vel ſolo duorum digitorum contactu exploranda, dum ſcilicet lubricitas quaedam cum viſciditate percipitur cum glutine ſoluto, comparanda. Cohaeſionem quandam et niſum cohaerendi particularum hic adeſſe, non male argumentamur, et licet etiam globulis pur-

 pureis

a) Sanguis eſt humor ex partibus indole inter ſe differentibus conſtans; Nam ex ſolidis et fluidis, gravibus et levibus, diaphanis et opacis ſubtilioribus et fixioribus, aqueis terreis et oleoſis inflammabilibus mixtus eſt. FRID. HOFFMANN. Med. rat. ſyſt. Tom. I. Lib. I. p. 92.

b) B. LVDWIGII Inſtit. Phyſiol. p. 64. §. 180. BOERHAVE Inſtit. Phyſiol. §. 228.

c) Ill. HALLER Elem. Phyſiol. Tom. II. p. 97—122.

pureis ſua ſit et cohaeſio et adhaeſio, tamen haec, de qua dictum eſt, potiſſimum in portione aquoſa reſidere videtur. In ſero enim, ait Vir Ill., aquam perpetuo fluidam reperimus, tum mucum, qui hactenus conſiſtit, vt a fluida natura paulum diſtet, denique gelatinam, quae variis ex cauſis tremulum in gelu cogitur. Quando totum ſerum commiſtum eſt, totum etiam addenſatur, vt omnino in eo natura gelatinoſa dominetur, neque aquae copia, quae in ſero maxima eſt, vim poteſt impedire, qua gelatinoſae moleculae ſe trahunt *d)*.

§. III.

Portionem aquoſam ſupra dixi, quatenus purpurae vel cruori opponitur, ſubtiliorem ſic euitaturus diſtinctionem in aquam, ſerum et lympham, in qua etiam claros Viros differre video. Sic ad ſerum ſanguinis magnam partem polyporum pertinere dicitur *e)*, et procul dubio, etiam in homine partem eius operculi conſtituere, quod magnorum vulnerum arterioſorum oſtia claudit, alibi vero, thrombum, aliosque vaſorum ſanguineorum ac ipſius cordis polypos, eiusdem ac cruſta pleuritica, id eſt lymphaticae originis eſſe *f)*. Dum vero alius clarus inciſor lympham dicit, ſuo iudicio, eſſe magis aut minus aquoſam, adeoque particulis alibilibus minus aut magis impraegnatam, prout pars ſanguinis, praecipue gelatinoſa, ex qua remanſit, fuerit magis aut minus ſeroſa, magisque aut minus abunde nutrimentum in partem alendam depoſuerit *g)*, mihi ſane non penitus ſatis perſpicua haec videtur diſtinctio. Id ſaltem video, dum particularum alibilium, quibus lympha impraegnata dicitur, ſit mentio, has parti-

d) ibid. p. 124.

e) ibid. p. 125.

f) Cl. MICHAELIS de Angina polypoſa ſiue membranacea. p. 27.

g) PHIL. AVERHEYEN. Corp. hum. anat. Libr. II. p. 105.

particulas alibiles, dum etiam ſolidis apponuntur iisque adhaerent, neceſſario vi quadam determinata cohaerendi et adhaerendi praedita eſſe debere. Confirmat id Vir Celeberr. *h*), qui ſerum, dicit eſſe mucoſa materia valde diluta viſcidulum, igne, inſtar albuminis ovi, cito, absque multa diſſipatione concreſcere in maſſam albidam, ſciſſilem, quae porro, calore modico fota, in duas partes ſecedit, alteram volatilem, fluidam, excolorem, aquae ſimillimam, copioſiſſimam; alteram fixam, ſolidam, corneam cum tenacitate fragilem, ex cinereo ſubflauam, quae ſeparatio aquam et gluten ſale imbutum, naturamque albuminis in hoc ſero prodit. Pluries mihi contigit huiusmodi membranas fragiles, debita preſſione et exſiccatione e ſanguine praecipue pleuriticorum praeparare. Sed etiam fibram ſanguini ineſſe dicit Ill. GAVBIVS, quae iterata ablutione albeſcens ex filamentis velut in membranas contexta, aqua non ſolubilis, ſero igne coacto haud abſimilem refert materiam. Haec craſſamenti baſis, a portione rubra longe diuerſa, diuerſa etiam a ſero, quum ſponte ſolideſcat ſanguine frigente, ſtagnante, ab ſero ſemet ſegreget, rubrisque particulis amicior has trahat ſibique adunet *i*). Sic et antea iam PHIL. A VERHEYEN refert ſe microſcopii ope in ſanguine vidiſſe particulas longas et quodammodo teretes, inſtar freni aut ſtraminum minorum *l*). Verum non multum his fibris inter elementa ſanguinis recipiendis tribuit Ill. HALLERVS, quod in viui animalis ſanguine nihil vnquam, quod fibrae ſimile ſit adpareat et ramenta ſeri, in ſolidum corpus coeuntia non debere pro fibra ſanguinis excitari quae a ſero diuerſa ſit

h) Ill. GAVBIVS Inſtit. Pathol. p. 157. §. 338.

i) ibid. p. 158. §. 340.

l) Oper. citat. L. II. p. 32.

fit *m*). BOERHAVIVS de quibusdam in fanguine loquitur quae fint tarda, parua, non mobilia, vtpote porofa, angulofa, fcabra, vifcida, eaque opponit iam motis, minima vi mobilibus, vt folidis, laeuibus, rotundis *n*), et fine dubio fub his globulos purpureos, fub illis flauefcens et ad ignem concrefcens *ferum*, et excolorem ad ignem coeuntem laticem *o*) feu *Lympham* intelligit.

§. IV.

Longe abfum ab eo qui tantorum virorum fententias aut interpretari aut conciliare velit, cum mihi, pro inftituti mei ratione fufficiat, id faltem certum effe, dari in fanguine particulas, quae variis accedentibus cauffis, in praeternaturalem cohaefionem abire, ficque concretiones formare poffunt, quae a ramorum cum multis pedibus quorundam animalium, fimilitudine polypi dicuntur, quas tamen ego potius concretiones polypofas nominare malo, ut fic eas a variis excrefcentiis et farcomatibus narium, uteri, aliarumque partium, cum quibus mihi nunc nihil eft negotii, et quae potius ex fubftantia folidorum male affecta enafcuntur *p*), quam in fluidis generantur diftinguam. Vario vtique modo huiusmodi concretiones polypofae confiderari poffunt, vel ratione temporis et modi quo generantur, vel refpectu cauorum, in quibus nafcuntur, vel etiam ratione figurae et fubftantiae, quippe quae cuncta et in effectibus et fymptomatibus magnam parere diuerfitatem neceffe eft. Et in ipfis caufis, quae eas producunt, magnam effe poffe varietatem, argumentari licet, et paulo infra clarius forte apparebit.

m) Elem. Phyfiolog. T. II. p. 71.

n) Inftit. med. §. 224.

o) ibid. §. 226.

p) Nov. Act. Nat. Cur. T. II. Obf. XXV. XXV.

rebit. Duplicem esse polyporum speciem ait Ill. DE HAEN *q*), alteram, quam dudum adfuisse, vivente homine, signa demonstrauere, atque haec signa et symptomata enumerat, ita tamen vt eum praecipue de polypo cordis tantum et in eius vicinia loqui appareat, alteram speciem esse dicit, quae appropinquante morte generari videtur, quamue utramque speciem eodem modo produci autumat. Recte enim B. IVNKERVS iam obseruauit *r*) mortem anxiam polypos generare, qui hinc pro caussa ipsius morbi et mortis, non ita libere, vt fieri solet, pronunciandus est. Verum etiam aliam mihi respicere liceat differentiam, quae praecipue et caua in quibus generantur, et variam figuram harum concretionum concernunt. Sunt scilicet haec caua vel talia, quae iam in statu naturali sanguini continendo et vehendo destinata sunt, qualia nobis enumerantur Vena caua, venae iugulares, vena pulmonalis, arteria aorta, arteria pulmonalis, carotides, vel ipsi ventriculi et auriculae cordis *s*), in quibus, variis de caussis, pars sanguinis coagulabilis tali modo concrescere potest, dum nulla materia intermedia, ipse sanguis eorum parietibus contiguus est; vel sunt caua seu canales, qui non proprie ad sanguinem continendum et vehendum inserviunt, sed quorum parietes perpetuo fluido quodam viscidulo et mucoso irrigui sunt, cui eae particulae immisceri possunt, quae tandem in concrementum quoddam abeant. Tubuliformes eleganter vocat has concretiones Vir eximius *t*), et adiicit figuram earum perfecte figurae loci respon-

q) Rat. med. T. II. p. 123.

r) Conspect. Theor. Pract. Tab. LXXXIX, p. 226.

s) Ill. de GORTER Compend medicin. Tom. I. p. 211. §. VIII.

t) Cl. MICHAELIS in Tract. de Angina polypos. p. 25.

respondere, cui innascuntur et accuratam exhibere viarum effigiem, sicuti et aliae eiusdem generis concretiones polyposae, quae variis corporis humani in partibus reperiuntur, loci quem inhabitant, imaginem dare solent. Tamen etiam concretionum, in vtero veluti in modulo formatarum ab Ill. MORGAGNI obseruatarum mentionem facit, et, recte addit, non omni exceptione carere eorum opinionem, qui vteri polypos omnes organicos esse affirmant *t**).

§. V.

Dum vero idem pluribus scriptis eximiis clarus Autor eodem loco refert tubuliformes huiusmodi concretiones intestinis innatas, ano aliquando excerni, tuncque non raro pro ipsis intestinis haberi, id quidem pluribus passim obseruationibus confirmatum est *u*), sed si ibidem Ill. HALLERI explicatio *x*) allegatur, et ego attente hunc locum relego, video ibi non tam de concrementis polyposis prodeuntibus, quam

*t**) Diversam utique densitatem et duritiem talia concrementa lymphatica admittunt, indeque oritur maior cum hac vel illa substantia similitudo, ut etiam ab hac similitudine denominata sint. Ita enim interpretor, quae de polypis lardeis, membranaceis, carnosis et tendineis lego. LANG. Oper. Part. II. p 139. Part. III. p. 206. Commerc. litter. Norimb. An. 1735. p. 61. Sed et partem cruoris immixtam detineri posse, non nego, unde eo maior nascitur cum carnosa substantia similitudo. Sic notus mihi erat vir qui singulari encheirisi sanguinem suillum recenter emissum, quem in sacco linteo compresserat, fumoque induraverat, in talem massam transformavit, quae exacte agatum vel succinum nigrum referebat, durum, sed adeo scissilem, ut et nodulos inde ad firmanda vestimenta scalpello conficeret, qui, si humidis digitis leniter fricabantur, eos colore rubicundo inficiebant.

u) quarum plures collectas videas in Ill. MORGAGNI de Sed. Morb. Epist. XXXI art 20. 21.

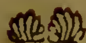
x) Elem. Physiol. T. VII. p. 22.

quam potius de ipſa tunica villoſa inteſtinorum ſecedente ſermonem eſſe, idque potiſſimum iis ex verbis colligo, quibus dicitur: Epidermis per os et gulam in ventriculum producta, demum in inteſtinum propagatur, et tunica intima eſt. . . . Etſi nunc villoſa mollior, obque villos alio praedita habitu, parum videtur de epidermidis natura habere, multas tamen et praecipuas eius notas retinet. Vt enim amiſſa epidermis reſtituitur, ita plurima ſunt exempla hominum, quibus late de ano membrana villoſa deceſſit, qui iidem tamen ſenſim conualuerunt etc. Ill. MORGAGNI *y*), quamuis caute concretiones tales polypoſas tubuliformes a vera tunica excreta diſtinguat, tamen modum, quo hoc poſterius fieri poſſit, diſtinctius explicat, dum, ſuam opinionem aperturus, credo, inquit, poſſe interioris tunicae inteſtinorum partem aliquam morbi vi ſeparari atque excidere, haud aliter ac ſaepe videmus idem contingere a feruidiorum alimentorum contactu ei membranulae, qua oris partes conueſtiuntur. Addit tamen, ſe hic de hac tantum membrana loqui, quam humorum acrimonia, aut poſt inflammationem ſuperficiaria gangraena a reliqua *interioris* tunicae parte ſoluat, et recrementis ſecum abripiendam et deuoluendam relinquat: vt adeo ego hic deſquamationem quandam lamellarum, aut, ſi de membranis hac voce vti licet, exfoliationem quandam intelligam, nullatenus ſaltem ad concretiones polypoſas referendam. Anceps magis eſt deciſio obſeruationis, quam Cl. Auctor adfert *z*) de tubulari concretione vrethrae innata, lethalis iſchuriae cauſa, quodue membranaceum corpus, ipſe per obſeruationem ſcripſit Cl. ANDRAE, pro vera naturali huius partis tunica interna,

 gangrae-

y) loc. cit.

z) Cl. MICHAELIS Oper citat p. 26.

gangraenae ope priſtino nexu ſoluta habet, Cl. MICHAELIS vero ad concretiones polypoſas refert, et gangraenam, quae vrethram et veſicae partem occupabat, non cauſam, ſed effectum iſtius membranae fuiſſe, autumat, ei potiſſimum innixus fundamento, quod iſchuria a praeternaturali obſtaculo producta per ſex hebdomadum tempus iam aderat, antequam vllum ſignum gangraenae adpareret.

§. VI.

Quodſi dubia quaedam remaneant circa veram indolem huiusmodi concretionum in partibus ſupra dictis interdum natarum, eo certe maior erit certitudo, ſi de pulmonibus ſermo ſit; de pulmonibus, inquam, eorum hic intelligens, et omne cauum vaſorum aëreorum *a*) et ſuperficiem externam pleurae contiguam, nec male forte dixerit, qui et experientiam ſuam et aliorum innumeras obſeruationes conſuluerit, non eſſe viſcus aut partem corporis, quae frequentius huiusmodi concretionibus obnoxia ſit, quam pulmones, nec difficile erit, huius rei cauſſas adferre. Iam enim ipſa ſuperficies externa pleurae contigua rore lubrico ſemper irrigata eſt, qui vel propria ſua qualitate *b*) iam ad ignem et calorem congulabilis eſt, vel cui facile, per preſſionem aut alias ſaepe leuiores cauſſas, haec qualitas conciliatur *c*). Adſunt igitur particulae in cohaeſionem mutuam aeque ac in adhaeſionem ad partes contiguas pronae, quae, accedentibus cauſſis, non ſolum pulmones ad inſtar verae membranae tegant et veſtiant *d*), verum

a) Conſulto hic ommitto vaſa pulmonum ſanguifera, quippe quae ad primam polyporum ſpeciem §. 4. conſtitutam refero.

b) Ill. HALLER. El. Phyſ. T. III. p. 121.

c) Dominic. COTVNNIVS de Iſchiade nervoſa. Cap. I. p. 15.

d) Ill. de HAEN Rat. med. Tom. II. p.

verum etiam pleurae contiguae adnaſcantur, ſicque accretiones pulmonum producant adeo frequentes, vt, quantum ego obſeruaui, vix prorſus in adultorum corporibus eius ſaltem deficiant veſtigia, dum contra ea, nunquam eas in corpore infantum plus quam trimeſtrium inuenerim. Induxit forte haec accretionis pulmonum frequentia antiquiores ſcriptores, vt eam pro naturali haberent, et, praecipue ſi aliquam extenſionem patiatur connexio, ligamentis pulmonum attribuerent *e)*. Eſt ſcilicet, ait Cl. Auctor *f)*, in ſanguine noſtro diſpoſitio, qua materia, quae, poſtquam collecta fuerit, phlogiſtica purulentaque vocatur, a reliquis ſanguinis principiis ſegregatur, viisque variis de corpore expellatur. Iam haec materia, vt pluribus demonſtrari poteſt argumentis et experimentis, maxime lymphaticae eſt indolis et proſapiae, hinc ſi, quacunque de cauſſa, liber motus ſanguinis per pulmonalia vaſa turbetur, facile fieri poteſt, vt per parietes ipſorum horum vaſorum in ſuperficie decurrentium et nunc turgidorum, eadem materia per diapedeſin transprimatur, in ſuperficie colligatur, partibusque contiguis, pulmonibus nempe et plurae adnaſcatur, hasque partes connectat, non immerito ſic ad polypoſas concretiones referenda. Iam plurimas cauſas percurrenti, per quas liber ſanguinis motus per pulmones impediri, ſaltem turbari poteſt, facile apparebit, vix eſſe adultum, qui non in vita ſua ſaepius huius modi cauſſis expoſitus fuerit. Dum de adhaeſione ad pleuram dico, non latera ſolum, ſed omnem ſuperficiem internam pulmonibus contiguam intelligo,

e) Sic ſaltem intelligo verba ADR. SPIEGELII de Corp. hum. Fabrica Pulmones connectuntur ſepto quibusdam nexibus, (notatu digniſſimum,) a membrana qua tegitur pleura, qui ſi breviores ſint, diſpnoea incurabilis inſequitur.

f) Ill. de HAEN loc. cit. p. 21.

ligo, quos ſcilicet hiſce partibus vitioſe adhaeſiſſe, innumerae docent obſervationes, vt adeo non prorſus fundamento deſtituatur eorum ſententia, qui frequentiorem quoque riſum ſeu cachinnum potius *g*) inter cauſſas referunt, ſi quis conſiderauerit quam violenter in cachinnante placida reſpiratio turbetur.

§. VII.

Quae hucusque de ſuperficie externa pulmonum materiam concreſcentem exſudante dicta ſunt, pariter in ſuperficiem internam arteriae aſperae et reliquorum vaſorum aëreorum quadrabunt, ita tamen vt mihi membrana interna, glandulis felliculoſis, mucum ſecernentibus ſcatens hic quoque reſpicienda videatur. Solent nomine polyporum bronchialium has concretiones deſignare. Non mihi hic ſermo eſt de concretionibus ſanguinis congrumati poſt haemoptoen in vaſa aërea effuſi, ramorum numero ſaepe polypos imitantibus, interdum in phthiſicis, dum vaſa per acrimoniam puris eroduntur, excretis, licet etiam hæ, nec in vaſis arterioſis nec venoſis, quippe quod vix fieri poteſt, ſed in arteria aſpera hanc figuram induant, vel in eam compingantur. In iis potius ſubſiſto concretionibus polypoſis, quae, absque praeuia ſanguinis effuſione, in arteria aſpera eiusque ramis oriuntur, et maxime lymphaticae tum etiam mucoſae proſapiae ſunt, atque ſic Clarorum Virorum ſententiae conciliari poſſe mihi videntur. Licet enim Cl. MICHAELIS in diſtinctiſſima ſua Anginae polypoſae ſeu membranaceae, ab huiusmodi concretionibus in vaſis aereis oriundae, deſcriptione, ſolide differentiam inter mucum et lympham doceat *h*), multisque argumentis probet hanc poſteriorem praecipue concretionibus materiam ſuppeditare,

g) Ill. MORGAGNI Oper. cit. Epiſt. XVI. XVIII.

h) pag. 63. ſqq. Oper. cit.

tare, tamen et alias materias vel adesse materialemque causam constituere posse non improbabile est. Confirmat id sententia Ill. CALLISEN, quam ex Act. Haf. Cl. Autor adfert *i*), quamue verbis ipsis hic inserere non intempestiuum iudico. Tales, inquit, concretiones non solum ex *muco* catarrhali, verum etiam ex crusta aphthosa omnes tracheae canales obsidente, formari posse autumo. In pluribus certe cadaueribus interdum asperae arteriae superficiem simili crusta obductam inueni, qua ablata ipse canalis satis sanus apparuit. Denique mucus purulentus, in viscerum inflammationibus transudans, etiam in simili viarum respirationis affectione, eiusmodi pseudomembranam producere valet. Vnde mihi non absonum videtur, morbum nostrum, vel ad anginam inflammatoriam, vel catarrhalem, vel ad aphthosam referre etc. Nec forte male mihi hic analogiam quandam cum sputis peripneumoniaeorum inuenire videor, quippe quibus tum lympha phlogistica cocta, tum mucus naturalis arteriae asperae, tussis violentia excussus excernitur. Sic Ill. MVRRAY *q*) docet, eiusmodi concrementa ramosa non ex sanguine tantum coagulato (sine dubio post praeuiam haemoptoën), sed etiam ex *muco* arteriam asperam illiniente, vitiose spissato oriri solere, et ad eorum naturam eam accedere membranam aduentitiam, quae in angina *Croup* dicta, bronchia inuestit. Atqui hic est ipse morbus, quem Ill. MICHALIS sub nomine Anginae membranaceae describit, et rectissime, multum ab angina aphthosa differre, docet. Verum dum subiicitur *r*), non facile posse mucum in corpus solidum mutari, quod idea loci non respondeat, quem membrana occupat tepida, a perpetua

i) p. 65.

q) in Commentatione de Polypis bronchiorum. Comment. Lips. T. XX. p. 611.

r) pag. 62.

petua muci copiosique seri concretione ortum trahens humiditas, ita, vt facilius comprehendi possit, quomodo in tali loco mucus iam induratus resolui, quam quomodo fluidus in firmum corpus mutari possit, prouocare forte alicui liceret ad mucum narium, qui sat fluidus secretus, sed amissis per aërem abripientem, particulis aqueis, in thrombos non solum, sed et in lemas et quasi membranas tenues et pellucidas, ipsa etiam fluente coryza, inspissatur.

§. VIII.

Mixtas itaque esse posse huiusmodi concretiones, varia docent et argumenta et exempla, priora quidem ex ipso loco, organis mucum secernentibus referto, in quem vtique, accedente maiori pressione aut irritatione, et lympha effundi potest, petenda; posteriora vero, quibus docetur, partem concretionum in aqua facile secedere. Sic Cl. WARREN r*) historiam aegrae refert, quae glandularum obstructionibus obnoxia, respiratione difficili adfecta, die morbi duodecimo reiiciebat polyposam concretionem, sine sanguine, pure et *muco*, qua quidem excretione facta, ea melius se habere videbatur, sed respiratio difficilis, et celerior pulsus denuo obseruabantur, et noui semper polypi ad alterum vsque annum excernebantur. Interualla morbi interdum obuenientia a mutatione situs polypi, pulmones minus prementis, declaranda sunt. Materia excreta alba, opaca erat, coagulato lacti similis; aliquae vero concretiones densiores erant, in aqua non soluendae, aliae laxiores, in ea facile secedentes, interdum *muco* adiecti erant globuli densiores pisi figura. — Non tamen possum, quin verbulum circa hanc obseruationem adiiciam, dum scilicet Cl. Autor supra dicit, concretionem sine

r*) Comment. Lips. Tom. XVII. p. 208. Diss. de Polypo bronchiali.

ſine muco excretam eſſe, in fine vero addit globulos denſiores muco adiectos fuiſſe, videtur quaſi effatum ſuum mutare, quod tamen ita mihi explico, ſub ipſa excretione non apparuiſſe mucum viſibilem, materia vero in aquam proiecta ſeceſſiſſe, globulosque denſiores continuiſſe, qui quidem globuli mihi ex ea ſubſtantia nati videntur, quam B. LVDWIGIVS *s*) glutinoſum ſpontaneum vocat, et quales ipſe pluries tum poſt diuturnam tuſſin, tum in eo inteſtinorum rheumate, quod non ſatis apto nomine haemorrhoidum albarum denotatur, excerni vidi. Dum igitur Ill. DE HAEN *t*) refert, virum ſexta die pleuritide mortuum, materiam albam, denſam, oblongam, ramoſam, tuſſiendo eieciſſe, arteriae habentem figuram, praeciſe vt TVLPIVS Lib. II. Cap. 13. tab. 3. deſcribit, figuraque exhibet, quae tuſſiendo eiecta, verum vas ab ipſo credebatur etc. et tum porro *u*) ſubiungit: eandem materiam in vaſis ſanguiferis miſtam inuentam eſſe cum ſanguine in arteriis pulmonalibus; eandem inuentam eſſe transſudando externam cruſtam formaſſe; inuentam denique in cauis bronchiis, transſudando ſtagnandoque ramoſa illa corpora produxiſſe etc. id vnicum mihi dubium naſcitur, an prorſus pro eadem omnis haec materia haberi poſſit, dum ſcilicet non fit in ſuperficie pulmonum externa transſudatio materiae mucoſae, ſed lymphathicae, in ſuperficie vero interna arteriae aſperae largior fit huiusmodi materiae mucoſae excretio, quam ergo lymphae per diatheſin phlogiſticam concretae immiſceri poſſe facile perſpicitur.

§. IX.

s) Dum lympha nutritia vitiata minimis ſolidis apponi nequit, in varia colatoria organa convertitur et ſub ſpecie ponderoſae et pellucidae pituitae ex corpore excernitur. Inſtit. Pathol. §. 162. Hanc ſine dubio Veteres pituitam vitream dixere.

t) Rat. med. T. II. p. 128.

u) p. 129.

§. IX.

Nec prorſus inutilem aut ſuperfluam in ipſa medendi arte hanc, de indole et ſubſtantia polyporum bronchialium quaeſtionem eſſe arbitror, quippe cuius deciſio certa ad adhibenda ſeu coniungenda debito modo remedia viam nobis indigitat. Non enim prorſus eadem ſunt remedia, quae diſſoluendi mucum inſpiſſatum vi pollent, cum iis, quae lympham phlogiſtico lentore concretam attenuant. Verum maximam partem huius ſubſtantiae de lymphatica eſſe proſapia, perſuaſum mihi habeo, eoque magis, dum lymphae quieſcentis ad putridam corruptionem ſubeundam proclivitatem *x)* perpendo, quam ipſe mihi experiri viſus ſum, in ſimilibus morbis materiae excretae ſingularem obſervans nidorem fatuum, nauſeabundum et quaſi ſitulentum. Neque tamen, quae hucusque dicta ſunt, omnia ad eas concretiones polypoſas exacte applicare auderem, quae in iis cauis et canalibus generantur, qui proprie ſanguini vehendo deſtinati ſunt, neque in eos penitus ea quadrarent, dum ſupra de transeunte, mucumque inſpiſſante aere in vaſis aereis mentionem feci. Enumerat haec caua Ill. LE GORTER *y)* et venam cauam, venam pulmonalem, arteriam aortam, arteriam pulmonalem, et ipſos ventriculos et auriculas cordis indicat, quibus tamen Numero ſequenti etiam venas ingulares et carotides arterias ſubiungit. Verum non plene perſpicio quin Vir Cl. omne Syſtema Vaſorum ſanguiferorum addiderit, cum vix ſatis appareat, quare non in omnibus his vaſis, ſi adſit diſpoſitio, et cauſſae accedant, huiusmodi concrementa generari poſſint. Ipſi quoque hic concretiones tales vermiformes in ſinu falciformi durae meningis, in vena thyroidea, in vena ſub-

x) Ill. MICHAELIS Oper cit. p. 64.

y) Medicin. Compend. Tr. quadr. Sec. Num. 8.

ſubclavia, in vena crurali, et praecipue unam in origine arteriae cruralis inuenimus, parieti huius arteriae ſic accretam, vt veram valuulam mentiretur, eo vsque vt etiam ingreſſui, ſtyli ferrei ſat valide reſiſteret, antequam perrumperetur; quae mihi obſervatio difficultatem peperit in explicando motu ſanguinis per hanc arteriam, niſi quis dicere aut ſupponere velit, utrumque extremum huius concretionis adnatum fuiſſe juxta longitudinem parieti arteriae, et ſuperius caſu quodam breui ante mortem, vel etiam in aduertenter, cum hoc concrementum inexſpectatum eſſet, ipſo ſtilo ferreo abruptum fuiſſe, ſicque deorſum detruſum valuulae formam exhibuiſſe.

§. X.

Inſunt ſcilicet ſanguini particulae, quae diſpoſitae ſunt ad concreſcendum, niſi debito in motu ipſe ſanguis conſervetur. Ita Ill. DE GORTER *z*): ſanguis ſtagnans aut minus agitatus per vaſa, in corpore noſtro concreſcit, praeprimis autem in vaſis maioribus, quod particulae ſanguinem conſtituentes tanta potentia cohaerendi ſunt praeditae, quae non poteſt ſuperari niſi ſola circulatione etc. recteque alio loco *a*) praemiſit circulationem ſolam eſſe quae in fluore conſeruat ſanguinem, cui tamen ego addere vellem circulationem debitam et naturalem; nam illico ſubiungitur, ex minori circulatione ſpontaneam viſcidi generationem oriri, diatheſin vero phlogiſticam ex circulatione aucta. Videtur quaſi hic duplex ille lentor indigitari ex contrariis cauſſis oriundus, lentor ſcilicet frigidus et phlogiſticus, quem eleganter his verbis deſcribit et diſtinguit Ill. VAN SWIETEN *b*): Duplex imprimis in liquidis noſtris viſcoſitas obſeruatur, per

 quam

z) loc. cit. Num. IV.

a) ibid. Tract. XXXI. Num. X.

b) Commentar. Tom II. §. 663.

quam redduntur immeabilia, vna, quae a defectu vel inertia motus vitalis fit, quam frigus, pallor et tumor leucophlegmaticus corporis comitari solent; altera. quae ab aucto motu vitali, et valida actione vasorum in contenta liquida pendet, per quam compacti nimis et densi redditi humores difficilius per vltimas vasorum angustias transeunt; haec vocatur viscositas inflammatoria, quam calor et rubor corporis imprimis adesse docent etc. Videtur quidem hic prior viscositas praecipue partium mucosarum, posteriori seu lymphae magis in concretionem procliui opponi, nec id prorsus inficias ire auderem. Verum si de concretionibus praeternaturalibus in cauis sanguini vehendo destinatis sermo est, vtrumque aliquo modo in lympham sine dubio applicari potest, quarum particulas maxime ad cohaesionem pronas esse, supra demonstratum est. Licet enim in polypis bronchialibus mucum accedentem volumen augentem adesse posse concesserim, alia tamen in polyposis vasorum sanguiferorum concretionibus ratio est. Dantur quidem in sanguine multae particulae mucosae, tales scilicet, quae in glandulis folliculosis secretae, in spissiorem stagnando abeant consistentiam, id quod maxime in organis fit, quae aer externus inspiratus attingit, tenuissimas particulas aqueas absorbens; vix enim mucosae, sed maxime aqueae indolis est perspirabile pulmonale. Nollem tamen in solo aere muci inspissati quaerere caussam, memor muci benefici ventriculi, cuius sunt organa secretoria glandulae de cryptarum genere *c*), simplices rotundae, lenticulares, membranaceae, cauae, breui ductu per villosam productae, sedentes in cellulosa tertia *d*). Talis est mucus superficiem internam intestinorum, vesicae vrinariae etc. tegens et defendens.

Esse

c) WINSLOW Expos. Anat. Tom. IV. p. 27. art. 63.

d) Ill. de HALLER Elem. Phys. Tom. VI. p. 140.

Eſſe quidem etiam poteſt particulis, e quibus mucus praeparatur, ſua ad mutuam cohaeſionem procliuitas, quae vero maxime ſtaſi et quiete tandem efficitur, et tum preſſione glandularum, tum transſudatione liquidiſſimarum et tenuiſſimarum particularum promouetur, quae tamen non ad lympham, quae etiam validiſſimo ſub motu, et in ſanguine e venis effuſo, et corpore ramoſo vel in lagena, ad modum Ill. DE HAEN *e)*, conquaſſato coeat, applicari non poſſunt.

§. XI.

Ad lympham igitur potiſſimum, ſi de materia huiusmodi concretionum polyposarum ſermo ſit, reſpiciendum eſſe videtur, eiusque ad cohaeſionem procliuitatem, ſi quid acceſſerit, quod hanc cohaeſionem non impediat. Circulationem eſſe, quae ſanguinem in fluore conſeruat, ſic ſcilicet particulas concreturas ſeparatas tenet, vt praeternaturaliter concreſcere et cohaerere non poſſint, et circulationem maiorem et minorem concretionem talem efficere poſſe, ſupra dictum eſt *f)*; hinc facile patet, moderatam ſaltem, iuſtam et naturalem debere eſſe circulationem, quae ſanguinis fluiditatem conſeruet, dum et motus ſummus et validus, et minimus motus, qui proxime ad quietem accedit, et quies ipſa lymphaticarum particularum concretionem producere poteſt. A motu ſanguinis valido per vaſa ſua potiſſimum pendere et augeri calorem, eleganter explicat Ill. VAN SWIETEN *g)*, dum, ab hoc attritu, inquit, partium inter ſe et ad latera vaſorum calor oritur. Demonſtratur euidenter, quia ſimulac ſanguis quieſcit, perit omnis calor, et redit ſenſim corpus ad frigus communis athmoſphaerae; dum augetur ſanguinis mo-

 tus

e) Rat. med. T. II. p. 125.

f) Ill. de GORTE loc. cit.

g) Comment. Tom. I. p. 143.

tus per valida exercitia vel febrim, calor augetur; in debilibus, vbi ſanguinis circulatio languet, frigus ſemper adeſt etc. Ad caloris igitur praecipue effectum in partem ſanguinis congulabilem, ſine dubio attendendum, qui ſi a naturali recedat, eam facile ad concretionem perducit. Verum ſingularis hic quaſi obſeruatur inter contrariorum effectus conuenientia. Quodſi enim gradus caloris is ſit, vt multum calorem naturalem ſanguinis humani ſuperet, pars ſanguinis coagulabilis breui tempore conſiſtet et in gelu coibit, quod prolixe et multis ſcriptorum experimentis docet Ill. HALLERVS *b*), vbi ſimul hi effectus variorum caloris graduum exacte indicantur. Sed et idem fere eſt caloris effectus, qui longe minor eſt gradu caloris hominis ſani, aut qui ad calorem athmoſphaerae accedit. Non enim nunc de intenſiſſimo frigore et inde pendente vera congelatione ſeu in glaciem mutatione loquendum eſt. Ipſa enim membrana phlogiſtica in ſanguine pleuriticorum modo emiſſo, ſub ipſa quiete, et calore ſic omni momento decreſcente coit, et in maſſam abit, quae ſane antea in vita nondum talis adfuit, cum fieri non potuiſſet, vt ea vel per vaſcula cerebri vel pulmonum transiret. Sic Ill. DE HAEN *i*): non detegitur, inquit, mortuorum in cruore materies, quae tamen ante in eodem praeſens eſſe debuerit, quaeque ſub mortem extremis vaſculorum oſculis transſudans, circum viſcera omnia, vitalia, naturalia, animalia, cruſtas denſas lardoque ſimiles formet etc.

§. XII.

At vero hunc frigoris ſeu ſaltem caloris ad calorem athmoſphaerae accedentis effectum ita mihi explico, vt ſemper auctam quandam lymphaticarum particularum ad concreſcendum

b) El. I. hys. Tom. II. p. 124. 125. *i*) Rat. med. T. II. p. 17.

dum procliuitatem iam antea adfuiſſe iudicem. Quodſi itaque, vti dictum eſt, fluiditas ſanguinis, id eſt aequalis mixtio particularum, a debito et placido motu progreſſiuo, et indè quoque calor naturalis pendet, non difficulter perſpicio, quomodo, mutato hoc calore naturali, fluiditas quoque imminuatur, et particulae iam in cohaeſionem procliues, ſeſe mutuo excipiant, inque firmiorem conſiſtentiam abeant. Adeſſe ſic poteſt ea in ſanguine diſpoſitio, quam medici diatheſin phlogiſticam vocant, et accedentibus cauſſis motus ſanguinis vehementer imminui aut plane ſubſiſtere, coire tunc quoque poſſe has particulas, nemo mirabitur. Factum inde, vt ſollicite medici huiusmodi concretiones polypoſas, quae iam dudum antea adfuerunt, variisque ſe ſymptomatibus manifeſtarunt, ab iis diſtinguerent, quae adproquinquante morte *l*), vel forte poſt ipſam mortem, generatae ſunt. Ita enim Ill. MORGAGNI *m*): Polyporum materia et ſtructura adeo illius ſimilis, quae in cruſta ſanguinis obſeruatur, et cruſtae in ſuperiore parte quieſcentis et frigefacti ſanguinis quotidie propemodum viſa efformatio medicis dubitationem iniicere debet, num polypi diu ante mortem, an potius poſt mortem coaleſcant. Subiungit, demum quanti ex neglecta hac cautione errores circa morbi aut mortis cauſſam oriri poſſint, his verbis: fuerat aliquis infirma et ſaepe etiam aegra valetudine quindecim aut viginti ipſos annos. Si in mortui demum corde repertus polypus fuiſſet, hic iam inde ab initio exſtitiſſe, et perpetuus omnium malorum auctor fuiſſe dicebatur. Idem pariter accuſabatur, poſt morbum deprehenſus celeriter necantem, cum tamen aliae mortis cauſſae conſpicerentur. Neceſſariam hic cautionem eſſe, facile perſpicitur, dum vix cogitari

l) ibid. pag. 123.

m). de Sedib. Morb. Epiſt. XXIV. art. 27.

gitari poteſt, inſignem huiusmodi concretionem adeſſe, neque tamen vllam inde transfluenti ſanguini remoram iniici, aut aliquam motus ſanguinis turbationem oriri.

§. XIII.

Fateri quidem oportet, pro diuerſitate cauorum, quibus hae concretiones inſident, num ſcilicet ſit alterutra auricula vel ventriculus cordis, vel arteria aorta vel pulmonalis, vel alterutra vena, aut aliud quoddam vas inſigne, vel plura ſimul, aliquantum etiam diuerſa exhiberi ſigna et ſymptomata, in eo tamen haec conuenire oportet, quod praecipue a libero ſanguinis transfluxu turbato oriantur: nec ſingulae hae diuerſitates nunc mihi enumerandae ſunt. Ita in genere Ill. DE GORTER *n)* de corde loquitur, adiectis nonnullis aliis vaſis, dum ait: in corde haerens eius integram euacuationem et ſufficientem ſanguinis receptionem non admittit; cor palpitat, pulſus fit inordinatus, intermittens, ſentitur anxietas, maxime ſi circulatio ab alia cauſſa velocior fiat, vt in motu corporis et aeſtu febris. Si ſit in vena caua (ſine dubio ſuperiori) vel iugulari regreſſum ſanguinis a capite impediens, caput redditur graue et tumens, et omnia fiunt, quae ex abundantia ſanguinis in capite fieri ſolent. Si vero haereat in arteria carotide, fiunt vertiginoſi, facile animo linquuntur; ſi portio eius abrumpatur, protrudaturque breui tempore apoplectici pereunt, nulla arte curandi: ſi haereat in arteria pulmonali, cor quoque palpitat, et anxii ſunt, portio eius ſeparata et propulſa in arteriam, ſubito ſuffocat hominem etc. Conueniunt fere ſcriptores in allegandis indiciis, e quibus ad huiusmodi concretionum praeſentiam argumentari licet, e quibus tamen non ſatis clare ipſa mali ſedes

n) Oper. cit. Tr. XLII. art. IX.

ſedes dignoſcitur. Debilitas, inquit Ill. DE HAEN, *o)* et inaequalitates pulſuum, cordis motus palpitans, manifeſto percepta cordis ad thoracem pulſatio, anhelitus ad loquelam motumque, debilitas vniuerſa, cacochymia, ſaepe color faciei purpureus iis in locis ubi cutis deeſt, immo et aliquando per totas genas et frontem, polyporum in vita praeſentium ſuſpicionem formant etc. Polyporum hic in genere dicit, neque ſigna peculiaria recenſet e quibus praecipue caua, quae ſedes ſunt concretionum, dignoſci poſſunt. Et licet forte non magnum in miſerum aegrum inde redundat emolumentum, aut medelae ſpes maior affulget, etſi quam diſtinctiſſime ſedes dignoſcatur, ſymptomata tamen eo clarius explicantur. Non diſtincte, quod mihi faterdum eſt, perſpicio quid Ill. SAVVAGES *p)* ſub ſignis dilatationum in ventriculis intelligat, ſi ductus arterioſi polypo obſtruantur, et dilatationum in auriculis ſi ventriculi polypo obſideantur. Nam etſi res ipſa certiſſima eſt et perſpicua, ventriculos ſanguinem in arterias concretionibus obſeſſas libere evacuare non poſſe, ſicque ſenſim extendi, et ſimiliter, ſi ventriculi polypis ex parte repleti ſint, auriculas non omnem ſanguinem in eos effundere poſſe, hincque ſucceſſiue dilatari, tamen ipſa haec dilatationis ſigna mihi non ſunt ſatis manifeſta, dum ſcilicet pondus in parte, anxietas incredibilis, pectoris oppreſſio, a motu corporis creſcens, allegantur, et illico ſubiungitur, polypum in auricula vel ventriculo ſiniſtro maiorem dyſpnoeam inducere quam eum qui in dextro eſt, quod is, qui vaſorum pulmonalium originem et ingreſſum conſiderauerit, facile perſpiciet. Verum haec ſigna cuncta ſunt maxime frequentia et communia omnium concretionum

poly-

o) Oper cit, Tom. II. p. 123.

p) Noſolog. method. T. III. p. 61.

polypoſarum in cauis cordis vaſisque maioribus adnexis; hinc neque video cur Vir. Ill. ſub Nro. 5. Palpitationem a polypo, ſub Nro. 6. a Palpitatione a polypo in cordis ſiniſtra parte diſtinguat.

§. XIV.

Quodſi itaque tam inſignia adſint impedimenta, quae liberum et naturalem ſanguinis motum per caua cordis et vaſa majora ſufflaminant, nemo mirabitur ſingulares inde in pulſu anomalias oriri debere, quae ſi continuae ſint, et, quibusdam tantum cauſſis accedentibus, exacerbentur, non iniuſtam nobis ſuſpicionem mouebunt, eſſe circa cor et vaſa maiora peculiarem quandam huiusmodi degenerationem, dum ex conſtantia effectus ad conſtantiam cauſſae non male argumentamur. Verum huiusmodi degenerationes etiam in aliis vitiis organicis, ut valuulis cordis oſſeſcentibus, arteriis majoribus aneurismaticis conſiſtere poſſunt, quibus ſimiliter naturalis actio cordis, vaſorumque et repletio et depletio turbabuntur, ſatque ſimilia, quae inde pendent, producentur et aderunt ſymptomata, ut adeo difficilis nec valde certa ſit concretionum polypoſarum ab huiusmodi vitiis diagnoſis, niſi anamneſis ratione originis, de qua mox dicetur, aliquam rei addat certitudinem. Conueniunt tamen ſcriptores praecipua concretionum polypoſarum ſigna in huiusmodi pulſus anomaliis conſtituentes. Sic FRID. HOFFMANNVS ſigna enumerat: A motu corporis validiori et ſcalarum adſcenſione, vel vbi ſanguis leuiſſime commouetur, protinus cordis *palpitatio* inualeſcit, fit ingens circa praecordia anxietas cum pulſu debili et inæquali, quandoque etiam plane *intermittente*, ſpiritus trahitur ut ſuffocationis non raro ſit metus, ſaepiusque animi junguntur deliquia *q)*.

Dum

q) Med. Rat. Syſt. Tom. IV. p. 242.

Dum vero Vir. Ill. ſubiungit: quando polypus in eo loco, vbi firmiter accrevit, immotus quieſcit, nullam obſervamus *palpitationem*, quodſi vero a loco ſuo avulſus libere in cordis ventriculis fluctuet, hinc forte vna cum ſanguine in vas ſanguiferum patulum propellatur, firmiusque in id adigatur, ita vt plane occludatur, et hac ratione ſanguinis transfluxus impediatur tam diu donec iſtud repagulum rurſus ſoluatur, tum non modo pulſus arteriarum plane *intermittit* atque ſilet, verum obſtructis ſic vaſis et continuante perpetuo ad dextrum cordis thalamum affluxu, ſtagnat cruor in hoc ventriculo, ipſum diſtendit, atque ſic muſculum cordis ad vehementiſſimam ſui concuſſionem, quae eſt *palpitatio* proritat, non prius ceſſantem, quam donec iter aliquomodo ſanguini liberum reſtituatur etc. — ſicque palpitationem cordis et pulſus intermiſſionem auulſioni polypi a loco ſuo ejusque in vas ſanguiferum propulſioni tribuit, non exiguum mihi circa hanc explicationem dubium naſcitur, dum ſcilicet per multos ſaepe annos hac palpitatione et intermiſſione pulſus aegri vexentur, nec facile dictu ſit quomodo polypus in arterias intruſus toties repelli poſſit, et de portione ſaltem eius ſeparata et propulſa in arteriam, eam ſubito ſuffocare hominem dicat Ill. GORTERVS *r*).

§. XV.

Pathognomonicum ſignum, quod raro in morbis haberi poſſe docet Ill. MORGAGNI *s*), ſane etiam hic difficulter invenietur, quo ſcilicet concretionis polypoſae praeſentia ab aliis cordis vaſorumque majorum vitiis dignoſcatur. Nam neque carotidum et ſubclauiarum arteriarum pulſationem vehemen-

r) loc. cit. art. IX.

s) de Sed. Morb. Epiſt. XXIV. art. 28.

hementiorem pro tali admittit, quam etiam obſeruauerit in viro, cujus pulmo dexter ab effuſo ſanguine nigreſcebat, cor mole auctum absque polypo, et magna arteria aneurysmatica et ſquamulis oſſeis intus obtecta erat *t*), et in muliere cuius cor ſaltem aliquanto maius, valuula mitralis maior perforata, et ſuperficies interior Aortae lineis ſubobſcuris notata, tunicaque interna marcida et facile digitis avellenda erat *u*). Addit porro Vir. Ill. ſe neminem fere eorum legiſſe, a quibus polypi indicia ſunt commemorata, qui inter haec intermittentem, ſaltem inaequalem pulſum non poneret, cum tamen ei acciderit, ſine praegreſſo hoc ſigno invenire polypos, aut cum hoc ſigno non invenire. Adeo perſpicua tamen eſt explicatio et palpitationis cordis et intermiſſionis pulſus a concretionibus polypoſis productae, vt fere magis mirandum ſit, eas in hoc morbo abeſſe poſſe. Quodſi itaque et ipſum hoc ſignum non plenariam ſuppeditat certitudinem, eo minus haec ab aliis ſignis et ſymptomatibus minus certis exſpectari poterit. Sic Ill. JOERDENS *x*) ingenue fatetur, omnia illa ſigna ab auctoribus adducta, ad cognoſcendum polypum iam factum, etiam collectiue ſumta non ſibi ſufficere, vt inde certi quid de eius praeſentia ſtatui queat. Etſi vero de polypi praeſentia non ſemper adeſt certitudo, huiusmodi tamen anomaliae pulſus non vanum de alio quodam vitio organico circa cor metum iniiciunt. Sed et hunc metum valde imminuit Perill. DELIUS *y*), et huiusmodi turbas etiam a cruditatibus primarum viarum, tranſpiratione imminuta, aliisque cauſſis prouenire poſſe,

t) Epiſt. XVII. art. 23.

u) Epiſt. XXIII. art. 6.

x) Act. Nat. Carioſ. T. IV. Append. N. 5.

y) in elegantiſſimo ſcripto quod nuper prodiit: *vom ausſetzenden Puls, einigen andern Pulsarten und Angelegenheiten des Herzens* p. 82. ſqq.

poſſe, tum rationibus tum exemplis prolatis probat. Sed et a pathemate prouenire poſſe, eo minus dubitandum eſt dum ibidem verba Ill. MORGAGNI z) allegantur dicentis: quid eſt intermiſſio pulſus aliud niſi aſphyxia breuiſſima, aut quid aſphyxia niſi intermiſſio diutiſſime durans? Aſphyxiam vero a pathemate oriri poſſe ſat notum eſt, recteque Ill. SAVVAGESIVS, dum eam iuxta cauſſas in varias ſpecies diſtribuit a), quoque Num. 7. Aſphyxiam a Pathemate, variaque exempla adfert. Sed et intermittentis pulſus valde notabile, ut mihi videtur, exemplum lego b) eruditi medici, qui cum forte animaduertiſſet, ſibi pulſum intermittere, ipſe autem inde anxius atque ſollicitus, quaſi id fortuita ex cauſſa eſſe non poſſet, identidem, vt fit, digitos ad carpum admoueret, crebriorem ſemper, ſuo maximo cum moerore, fieri intermiſſionem ſentiebat: idem, cum ſuadente medico alio, multo rarius ſibi pulſum tentaret, eoque minus ſuum de his angorem animi augeret, multo rarior intermiſſio facta eſt, donec ipſo tandem neglectu prorſus euanuit.

§. XVI.

Frequentes vero palpitationes et pulſus anomalias a concretionibus polypoſis oriri poſſe, licet hae ne in ipſo quidem ſyſtemate vaſorum ſanguiferorum lateant, ſequens probat obſeruatio c) Cl. DALBY de foemina, quae dyſpnoea correpta, quarto morbi die, duo fruſta maſſae carnoſae tuſſi exſpuit, quorum ultimum in extremitate ſuperiori digitum, in inferiori vero calamum ſcriptorium craſſitie aequauit, tresque

z) Epiſt. Anal. XXIV. art. 20.

a) Noſol. Method. Tom. III. p. 406.

b) Ill. MORGAGNI loc. cit.

c) VANDERMONDE Iournal de medicine Tom. XI. p. 42. Comment. Lipſ. Tom. XI. p. 246.

que digitos transuerſos longum, ſubſtantia ſolidum atque interne et externe album neque cauum fuit. Ceterum hinc inde radices quoad craſſitiem diuerſae exierunt. Hanc concretionem in trachea vel in principio bronchiorum formatam et longe ante exortam fuiſſe, recte iudicatur, cum e corde tuſſi eiectam eſſe, nullo modo cogitari poſſit. Aegra a teneris pallida, *palpitatione cordis*, pectoriſque oppreſſione continua laborabat. Aderat ergo hic polypus ſed bronchialis cum palpitatione cordis, quae praecipue inter ſigna polypi cordis numeratur. Memor igitur eorum quae Ill. SAVVAGESIVS monet *d)*, obſeruandam eſſe, maximam partem polyporum, qui in cadaueribus reperiuntur, in agone mortis ortum duxiſſe, coagulata aut concreta ſanguinis lympha, vt ſanguis pleuriticus in patella coaguletur etc. et polypos qui dudum ante mortem adfuerunt, ab iis qui breui ante vel poſt mortem generati ſunt, diſtincturus, praecipue ad id attenderem utrum ſigna illa et ſymptomata maxime frequentia dudum ante adfuerint, et interdum maiori interdum minori vehementia ſeſe manifeſtauerint, e quibus praecipue de polypis ſuſpicio mouetur, quodſi enim tunc in mortuo corpore concretiones polypoſae inueniantur, eas dudum ante adfuiſſe, iisque ſymptomata adſcribenda eſſe, nullus dubitarem. Secus ſe res haberet ſi nunquam in tota vita aliquid obſervatum fuiſſet, quod praeſentis polypi ſuſpicionem mouere poſſet, qui ſi poſt mortem inueniretur, ſane mihi ſub hac ortus et ſubſecutae mortis inſons videtur. Sic foemina illuſtris proſapiae, tenera quidem, et olim paſſionibus hyſtericis vexata, in puerperio inflammatione uteri corripitur cui ſuccumbit. Miratus ego, dum in ventriculo ſiniſtro polypus calamum ſcriptorium craſſitie aequans repertus eſſet, in hunc a non-

nullis

d) loc. cit, p. 62.

nullis medicis culpam mortis conjectam fuisse. Ipse ego in puello bimestri conuulsionibus exstincto in arcu aortae insignem polypum inueni.

§. XVII.

De nullis signis apparentibus antea dictum est, quippe quae nullum olim adfuisse polypum testantur, a quibus tamen signis ea distinguo, quae interdum apparent, interdum disparent, et quae non male hanc ob caussam transitoria vocantur. Cum enim vix fieri possit, concretiones huiusmodi densas breuissimo tempore formari atque iterum dissolui, rursusque alias generari et fundi, et sic symptomata modo adesse, modo euanescere, haec certe ab aliis quibusdam caussis prouenire necesse est. Refero huc praecipue intermissiones pulsuum, seu asphyxias illas momentaneas, atque in has maxime quadrant, quae Perill. DELIVS de pulsu intestinali, a vitio scilicet primarum viarum oriente dicit *e*). Non igitur sine examine praetermittendas esse caussas huius vitii, monet Ill. MORGAGNI *f*), quo tantopere plurimi terrentur medici, saepe merito, nec raro tamen praeter rationem, veluti cum in ventriculo aut intestinis subest caussa, quae aut per se euanescere aut facile a medico tolli possit. Quo enim modo a flatibus intestina distendentibus cordis palpitatio fit interdum et soluitur, eodem quoque aut non ita dissimili pulsuum intermissio efficitur aliquando et per se abit. Alias iisdem in visceribus materia est, quae idem faciat irritando eorum neruos, quibuscum facile nerui cordis consentiunt etc. Nec adeo rara sunt exempla huiusmodi transitoriae pulsuum intermissionis, quorum nonnulla et ipse obseruaui, unumque mihi maxime notabile visum est. Vir sexagenerius, obesus,

varii

e) Oper. cit. pag. 47. pag. 48.

f) Epist. XXIV. art. 20.

variis paſſionibus abdominalibus, quas ille hypochondriaſi, ego magis cibis largis et opiparis et vitae ſedentariae attribui, vexatus fuit, in quarum ſumma vehementia adeo frequens adfuit pulſuum intermiſſio, vt poſt binos quosque aut ternos ictus una perciperetur intermiſſio, quamuе aeger ipſe mihi pulſum tactu exploranti, nutu capitis ſemper et iuſte indicauit, et ex eo quaerenti unde hunc ictum intermittentem cognoſceret, reſpondit, ſeſe exactiſſime ſentire quaſi quis, duabus palmis momento citius cor comprimeret. Uſu tamen remediorum euacuantium et carminatiuorum, praecipue aquarum mineralium conualuit optime, perque plures annos pulſu maxime regulari athletice valuit. Irrita hic ſane fuiſſet de polypo praeſente ſuſpicio. At alium noueram virum honeſtum, qui per plures annos de acerbiſſimis circa cor ſenſationibus conqueſtus erat, et in quo perpetuae erant pulſuum variabilitates, et anomaliae. Aſſeuerabat is ſancte, innumerisque vicibus ſe polypo cordis laborare, et locum ſedis quaſi digito indicabat. Amici, ſeu quod fidem ei non haberent, ſeu vt animum eius erigerent, eum deriſerunt, eousque ut inſulſo et intempeſtiuo ioco ipſum virum polypum dictitarent. Verum ſubito tandem exſtinctus in utroque ventriculo cordis inſignes concretiones polypoſas exhibuit, quorum una aortae infixa ſine dubio mortem repentinam intulit. Recta ſic fuit miſeri ſenſatio.

§. XVIII.

Etſi quidem facile perſpicitur qui fieri poſſit, vt turbata huiusmodi a cauſſa, actione debita cordis, etiam reliquae functiones in oeconomia animali ſucceſſiue turbentur, variaque ſic oriri et ſuperuenire poſſint ſymptomata, et praecipue

cipue facile explicandum videatur, quomodo obſtructo ex parte ſaltem vno canali maiori, ſanguis vi ventriculorum ciectus in alios canales maiori impetu irruat, aut ex iis diffi-cilius refluat, ſicque haec magis extendat, disrumpat, et effuſiones ſanguinis variis in locis producat, tamen, quod miror, pauca huiusmodi haemorrhagiae ſymptomaticae exempla inueni, aut me obſeruare memini. Notabilem tamen caſum lego g), quem, cum me etiam ad cauſſas ducat, pauciſſimis hic excerpere, non intempeſtiuum erit. Vir triginta annorum, ſub magno aeſtu, longum iter pedes emetitur, tandemque ſudore diffluens et laſſus diuerſorium ingreditur, et illico poculum frigidae cereuiſiae auide ingurgitat, poſt quam ſtatim male habuit, dum appetitus proſternitur, omnibus membris languet, facies pallet, et habitus antea floridus nunc cachecticus apparet. Nihil proderant remedia adhibita deſtinata roborando ventriculo, a cuius cruditatibus et debilitatibus morbus oriri putabatur. Elapſis aliquot hebdomadibus aeger repente doloroſa et anxia circa praecordia conſtrictione corripitur, vt cor disruptum ſibi iri diceret, aſthmate praeterea ſuffocatorio, cordis tremore et palpitatione intollerabili. Incaſſum vena ſecatur, ſanguine apparente phlogiſtico, clyſteres, temperantia, antiſpasmodica adhibentur. Superuenit mictus cruentus vberrimus cum vrente dolore, tandemque aeger ſubito exſpirat. In corpore aperto omnia viſcera ſana nullum nec morbi nec mortis cauſſam oſtendunt. Tandem in ventriculo cordis dextro polypus inuenitur per arteriam pulmonalem excurrens, quatuor et ſemiunciam longitudine aequans, auriculari digito craſſior, qui copioſis ramificationibus ad latera arteriae protendebatur.

Ab

g) Commerc. litterar. An. 1742. p. 109.

E

Ab hoc polypo arteriam pulmonalem infarciente, non iniuſte mictum cruentum deducit Cl. obſeruationis autor. Ego quidem id mihi ſic explico, vt non tam a maiori ſanguinis in renes impulſu, quam a difficili eius e renibus refluxu hanc haematuriam ortam eſſe concludam. Arteria ſcilicet pulmonalis concretione polypoſa maximam partem repleta, exiguam ſic quantitatem ſanguinis per vaſa pulmonalia diſtribuit, quae igitur pauca quantitas in auriculam et ventriculum ſiniſtrum refluxit, inde in aortam pulſa parum hanc, eiusque ramos, ergo etiam renales ſtimulauit. Eadem contra ea haec arteria pulmonalis ſanguini e ventriculo dextro eiiciendo reſtitit, hinc etiam auricula dextra depleri neſcia aegre ſanguinem e vena caua inferiori admiſit, quae ergo cum ramis ſuis, ergo etiam renalibus magis diſtenta, e ramulis forte per rixin apertis, ſanguinem effundere potuit. Forte in plures, ſi quae fiunt, effuſiones ſanguinis haec explicatio quadrare poteſt.

§. XIX.

Lymphaticae itaque proſapiae maxima ex parte huiusmodi concretiones in cauis maioribus ſanguiferis natas eſſe, ſupra, ad ſententiam Clarorum Virorum, dictum eſt. Ineſt particulis his niſus in cohaeſionem abeundi, ſi aut calor aut motus naturalis mutetur, et ſanguinem multas huiusmodi particulas, vel etiam ad concretionem iam pronas continentem, poſſem non male ad concretiones polypoſas praediſpoſitum nominare. Verum non adeo hinc atque illico apparet, cur, ſi ad hunc lentorem phlogiſticum cauſſae accedant, non potius inflammationes topicae in vaſis minoribus, quam concretiones in cauis maioribus oriantur. Si quid eſſet in portione fibroſa, quam ſanguini tribuit Ill. GAVBIVS, forte

facilius

facilius res explicaretur, quippe cuius materiam inesse dicit *h*) sanguini, sed coire impeditam, dum motu vitali calet sanguis, sicque respondet quaestionibus a se propositis: an igitur inest etiam in sanguine vitali? An nascitur demum in effuso? motus igitur et caloris vitalis imminutionem aut sublationem pro caussa concretionis particularum ad concrescendum dispositarum hic ponit Vir Cl. At fere et eadem haec in lympham, vt supra expositum est, quadrant. Rarum porro est, concretiones polyposas inuenire, quae non, saltem praeuia sufficiente ablutione et maceratione albescant, licet interdum recenter extracti aliquantum rubeant *i*). Fiet inde, vt, si multae huiusmodi particulae concrescibiles adsint, omnia, quae motum et calorem vitalem imminuunt aut sufflaminant, concretionum huiusmodi generationi occasionem praebere possint, idque potissimum iis in cauis, vbi maior huiusmodi particularum copia est, id est in maioribus, et vbi maius volumen fluidi minorem contactum solidorum, sc. parietum, experitur. Licet enim et ipse in arteriis et venis minoribus passim concretiones inuenerim, longe tamen in cauis maioribus frequentiores esse videntur, et priores passim pro talibus habeo, quae post mortem demum generatae sunt, cum in vita nullis vnquam molestiis sese manifestauerint. Eleganter explicat hanc rem Ill. DE HAEN *l*), dum ait: quemadmodum sanguis ampla patina exceptus, vt fundum modo tegat, crustam non format, sed modo, vbi magno volumine colligitur, ita coalescit idem sanguis potissimum in cauis cordis inque arteriis maioribus.

h) Oper. cit. p. 159.

i) Ill. SENAC, Tract. du Creur. Libr. IV. Cap. 6.

l) loc. cit. p. 125.

§. XX.

Non ſic prorſus eaedem erunt cauſſae, quae in morbis inflammatoriis lympham cogunt, et quae concretiones huiusmodi in vaſis maioribus efficiunt, cum hae magis ſubito effectum ſuum exſerere videantur. Etſi enim negare non audeam, concretiones has per depoſitionem et appoſitionem plurium particularum lymphaticarum et ratione voluminis et ratione ramificationum ſucceſſiue valde increſcere poſſe, mihi tamen probabile eſt, primum quaſi earum ſtamen et rudimentum ſubito naſci et ad parietes caui continentis apprimi eique inſeri, cum non ſatis perſpiciam, qui fiat, quin, ſi liberum fluctuaret huiusmodi concrementum, id aut actione cauorum aut a torrente ſanguinis abreptum promoueatur, et demum vaſis minoribus infigatur, ibique ſubſiſtat, niſi quis ſupponere voluerit, fieri id vtique pluries, at rarius detegi et obſeruari. Subitaneae igitur plerumque ſunt cauſſae, quae motum et calorem ſanguinis minuere aut ſupprimere, et ſic cohaeſioni particularum diſpoſitarum fauere poſſunt. Referunrur huc animi deliquia a quacunque primum alia cauſſa orta, quae, quo diuturniora, eo magis periculoſa hanc ob cauſſam erunt, nec difficile erit, ſi quis mihi obiecerit, non omnes olim ſatis longa aſphyxia detentos polypis tandem vexari, reſpondere, ſanguinem eorum non praediſpoſitum fuiſſe. Idem valebit de potu gelido poſt magnam incaleſcentiam ingurgitato, cuius ſcilicet frigus facile et partes oeſophago vicinas adficit, lymphamque aeſtuantem coagulat. Sic curſor Principi abſenti natum eſſe filium diu exoptatum primus nunciaturus, plura miliaria paucis horis incredibili velocitate emenſus, palatium intrat, et prolatis ſaltem verbis: Princeps natus eſt, lagenam vini nunc e cella adlatam arripit, vno hauſtu infundit,

et repente mortuus concidit, vniuerſo ſine dubio in corde et pulmonibus nato coagulo.

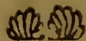
§. XXI.

Neque minus tanta eſt ſubiti terroris in actionem cordis efficacia, vt et ipſam aſphyxiam *m)* producere poſſit, in qua, cum vtique minor calor et motus ſanguinis adſit, eo facilius in cauis maioribus fluidorum orietur concretio. Sed et terrorem non ad aſphyxiam vſque euectum talia concrementa producere poſſe, eo minus dubitandum eſt, cum id doceant obſeruationes. Notabilis eſt hiſtoria, quam refert TVLPIVS *n)* de nauta, qui mala fortuna in aquam illapſus, non niſi poſt longum tempus et maxima opera e tanto vitae periculo ereptus eſt, verum adeo perterritus, vt, licet non vere aſphycticus, tamen vix ſui compos eſſet. Verum ab eo ipſo tempore vehementiſſimam ſenſit palpitationem cordis, cum maxima moleſtia et anxietate, quae per plures annos ad vitae finem perſtitit. Vix eſt quod dubitem, repentino terrore ſic motum et calorem ſuppreſſum eſſe, vt in robuſto viro ſanguis ad phlogoſin diſpoſitus ex parte concreſcere poſſet. Sed et in perſona ſequioris ſexus notatu digni exempli memini. Puella viginti annorum, ſat formoſa, habitus corporis floridi et animi ad hilaritatem procliuis, per ſcalas deſcendens infelici lapſu omnes gradus emetitur, ſic vt in atrio ſupina iacens inueniretur, mortua primum habita, nam tanta correpta erat aſphyxia, vt non niſi multis adhibitis ſatis diu poſt ad ſe rediret. Haec an a terrore orta ſit, an forte a ſpinae dorſi, durante lapſu, alliſione et medullae ſpinalis concuſſione, diiudicare nolo; quod tamen po-

 ſterius

m) SAVVAGES oper. cit. T. III. p. 406.

n) Libr. IV. Obſerv. XIX.

ſterius ideo vix ſupponendum videtur, dum nec in ſpina dorſi, nec in vllo corporis loco minimum vllius laeſionis, contuſionis aut ſugillationis appareret veſtigium. Id addo, ab ipſo illo momento, quo ex aſphyxia ad ſe rediret miſera, violentiſſima correpta eſt palpitatione cordis, vt totus quaſi thorax antrorſum ſemper truderetur, quae die noctuque, ſine vlla intermiſſione, per plures annos produrauit, ita tamen, vt a ſcalarum aſcenſu exacerbaretur; pulſum inueni omnimodo anomalum, nunquam tamen vere intermittentem; verum et in carotidibus vehemens apparuit pulſatio. Vix mihi ſatis explico, qui factum ſit, vt nullam vnquam anxietatem ſentiret puella, quae adeo abfuit, vt et nihil hilaritati animi detraheretur, ſed et ipſa iocoſe de mobilitate ſua loqueretur, licet ego candide identidem monerem, intempeſtiuum hic eſſe ſaltem iocum ancipitem. Num puella adhuc ſuperſtes ſit, ignoro. A terrifico lapſu hic concretiones in cauis maioribus, harum turbarum cauſſas ortas eſſe, multa mihi perſuadent argumenta.

§. XXII.

Magis aliquantum dubia videtur diagnoſis cauſſae, ſi ad terrorem ſimul violentia externa, laeſiones inferens, acceſſerit. Vir eruditus ante multos annos iter faciens in regionibus montoſis rheda vehitur, ſed infauſto caſu vna cum rheda et equis in praecipitium ſat altum delabitur. Eleuatur ſemianimis, thoracis parte ſiniſtra in acutum ſaxum illapſa, ſicque conquaſſata et lacera, vt et fruſtula duarum coſtarum fractarum extraherentur. Dexteritate et induſtria amicorum eruditorum ſic tandem reſtituitur, vt et munere ſuo per plures annus fungi poſſet, nihilque ſupereſſet, niſi tranſitoria inter ambulandum dyſpnaea, contra vero perpetua pulſus unius,

unius, poſt ſenos vel ſeptenos quosque ictus, intermiſſio, quam ego, rogante Viro ipſo, plurimis vicibus exploraui et obſeruaui. Accidit quinque forte luſtra poſt lapſum, vt matutino tempore, hauſtulo cereuiſiae calidae ſumto, immani clangoſa et ſuffocatiua tuſſi, cum rubore faciei repente corriperetur. Mutatur illico rubor in pallorem, virque in ſedile ruit, caput leniter attollit et exſpirat, nec frictione, nec volatilibus, nec venaeſectione reuocandus. Quae cuncta dum mente mea perpendo, dubius vtique aliquantum haereo, quae proprie repentinae mortis cauſſa fuerit, dum variae adeſſe potuerint. Quum ab ipſo lapſus tempore et reſpirationis moleſtiae et pulſus anomaliae ingruerent, ſine dubio et hinc cuiuscunque degenerationis origo repetenda erit. Fieri ſcilicet potuit, vt tantus terror ſanguinis partem in quocunque cauo maiori coagularet, et quibusdam concretionibus formandis anſam praeberet, actionem cordis turbantium; verum non minus videri poteſt, tantam violentiam, quae diffringendis coſtis ſufficeret, etiam vaſis maioribus eam vim intuliſſe, quae tandem quodcunque vitium in iis produxit, et turbarum et ſubſecutae mortis cauſſam. De aneurysmate tamen aortae vel pulmonalis arteriae, vel alterutrius auriculae, ſatis diu praeſente, tandemque disruptae, et ſubitam mortem, lethali ſanguinis effuſione, inferente, ſuſpicari nollem, cum id ſine dubio, ſucceſſiuo ſuo incremento, etiam ſenſim moleſtiarum induxiſſet augmentum, cuius tamen rei per tot annos nullum aderat veſtigium. Si quid in re incerta argumentari licet, id mihi videtur, ortam eſſe forte a terrore concretionem polypoſam in auricula ſiniſtra in ventriculum ſiniſtrum protenſa, diſpnoeae olim et pulſus intermittentis cauſſam, hanc concretionem ſubito auulſam auriculam obſtruendo, refluxum ſanguinis e pulmonibus impediendo,

do, tuſſin clangoſam, refluxu ex capite impedito, ruborem faciei produxiſſe, et altius iam principio aortae impactam, ſyncopen lethalem effeciſſe, in qua, ceſſante ſanguinis in caput impulſu, pallor acceſſit.

§. XXIII.

Neque vero ſi de cauſſis, quae huiusmodi concrementis fauent, dicendum eſt, ſpirituum inflammabilium vſum, ſeu potius abuſum prorſus omittere oportet, quippe qui, teſtantibus omnibus expertis, ſanguinem eiusque lympham coagulant, partesque ſolidas corporis indureſcere faciunt o), eoque magis, ſi eo tempore, quo maior videtur adeſſe diſpoſitio, et de quo mox §. ſequenti dicendum eſt, ingurgitentur. Plures mihi noſſe contigit homines huic ebrioſitati deditos, qui perpetuis fere anxietatibus et palpitationibus cordis vexati erant, tandemque ſubito mortui, ſaepe in lecto reperti ſunt, in quibus ſane, adfuiſſe tales concretiones, maxima adeſt ſuſpicio. At non in ſuſpicionibus, ſed in veris obſeruationibus ſubſiſtere malo. Foemina triginta circiter annorum, non adeo morum probitate conſpicua, a pluribus retro annis pro conſuetudine quotidie non prorſus exiguam liquoris ſpirituoſi copiam matutino tempore hauſit, verum etiam ab eo tempore, non cordis tantum palpitationibus, verum etiam dyſpnoea ſaepe ad aſthma vſque ſiccum vehementiſſimum adſcendente vexabatur. Facta nihilo ſecius grauida, peperit feliciter foetum ſanum. Ipſa die circiter decimo quarto poſt puerperium domo exiens, in platea violentiſſimo corripitur aſthmate, quo ſuffocata periit illico. Corpus in Theatrum illatum nil in cauitatibus ſuis aut viſceribus aliis morboſi exhibuit: verum in corde ſingulares apparuere concretio-

o) Ill. v. SWIETEN Comment. T. II, p. 136.

cretiones mirae et magnitudinis et denſitatis, partim accretae parietibus, partim liberae et pendulae, quarum duas praecipue mirantes contemplati ſumus, alteram ex quatuor venis pulmonalibus totidem radicibus enatam vno ſuo corpore ſaccum venoſum et auriculam ſiniſtram pene explentem, alteram ex pariete ventriculi dextri excreſcentem, alte ſatis in arteriam pulmonalem impactam, vt adeo non miraremur, qui factum ſit, vt mulier ſubito exſpiraret, ſed potius, quomodo tantis concrementis, et viſceribus vitalibus obſtructis fere, tam diu viuere poſſet. Quis enim hic, concretiones has non olim adfuiſſe, ſed in agone mortis natas eſſe ſomniaret? Id addo, nos eo tempore e ſuperficie interna vteri diſſecti, eiusque patulis orificiis, non verum tantum cruorem, ſed et filamenta quaedam inſpiſſata exprimere potuiſſe.

§. XXIV.

De tempore magis concretionibus fauente §. praecedente mentio facta eſt. Num quid in hac re veri ſit, pauciſſimis diſquirendum eſt. Sic videtur. Partem enim ſanguinis eſſe, quae ſubſtantiam ſeu materiam harum concretionum conſtituit, nullum eſt dubium. Hinc etiam a quantitate particularum in ſanguine contentarum, maior pendebit generationis talium concrementorum facilitas. Licet in genere FRID. HOFFMANNVS *p)* doceat, a ſanguine craſſo viſcidoque eiusmodi particulas in cauis relinqui, ac in fibroſam tandem texturam coire poſſe . . . eoque magis, ſi chylus ſit adhuc crudus nondumque cum ſanguine mixtus etc. tamen haec exactius paullum conſideranda ſunt. Conuenit quidem chylus cum lympha eatenus, quod iisdem vehatur vaſis, et vaſa lactea

p) Med. Rat. Syſt. Tom. IV, Part. III. p. 242.

ctea cum ductu thoracico eo tempore, quo chylum non continent, lympham vehant, continetque eas partes, e quibus tandem ſanguis et ipſa lympha magno apparatu elaboranda eſt; verum non minor intercedit inter hos humores differentia *q*), cum multum adhuc de alimentorum retineat natura chylus, nec quae de lympha dici poſſunt, omnia in chylum quadrent. Iam vero, ex ſententia Cl. Virorum, ex indole lymphae coagulabili, harum concretionum origo ſupra explicata eſt, vnde non male argumentari licet, quo plures adſunt in ſanguine verae partes lymphaticae, eo facilius huiusmodi concretiones oriri poſſe. Huc iam referre liceat, quae docet Cl. MICHAELIS *r*), dum ait: Concretiones et polypos lymphaticae originis eſſe, experimento a BIRCHIO inſtituto extra omne dubium ponitur. Aperiebat ille in viuo cane ductum thoracicum, ita vt *lympha* in pectoris cavitatem effunderetur, et intra vnius diei tempus pulmones cum pleura conglutinatos vidit. Quam celeriter vero e ductu thoracico humor in cava majora cordis influat, ſat notum eſt. Iam paucas poſt paſtum horas euaneſcit e ſanguine verus chylus iam magis immutatus, vaſaque, quae chylum vexerant, nunc lympham magis elaboratam vehunt, idque eo magis quo diutius non recens chylus aduectus eſt. Maxima ergo copia verae lymphae, humoris ſcilicet in concretionem proni, eo tempore e ductu thoracico per venam ſubclauiam et cauam in caua cordis depluet, quod longiſſime a paſtu et peracta chylificatione diſtat. Quae cuncta ſi quis perpendat, facile eo mouebitur vt ei veriſimile videatur, etiam eo tempore, ſi quaedam earum cauſſarum occaſiona-

lium

q) vid. HALL. El. Phyſ. T. II. p. 124. ſqq. Conſ. T. VII.

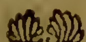
r) Oper. cit. p. 32.

lium ſuperveniat, quae ſupra dictae ſunt, longe facilius concretionem partis lymphaticae naſci poſſe, idque fere tempus, pro noſtro viuendi more, maxime in horas matutinas incidet.

§. XXV.

Maximum ſane periculum, quod a huiusmodi concretionibus imminet, non in ſucceſſiua ſolum omnium functionum ab actionibus vitalibus pendentium perturbatione conſiſtit, verum in eo potiſſimum, ne loco ſuo motae et abruptae ſubito vaſi maiori impingantur, idque obſtruendo lethalem ſuffocationem, ſyncopen vel apoplexiam producant. Habent ſane quod ſibi caueant, quibus ſunt polyporum praeſentium indicia, omnique ſtudio eo contendant, ne ad validiores contractiones cor ſtimuletur, quibus concretio parietibus adnexa auellatur, ſubitoque altius eo protrudatur, quo tranſire non poſſit. Plethora ſic, praecipue quacunque de cauſſa commota, maxime periculoſa. Animi pathemata quantum huc conferant, facile patet, teſtatur experientia. Inſigne mihi huius rei notum eſt exemplum. Vir ultra triginta annos natus per magnam Europae partem vagatus etiam noſtram urbem accedit, ad conatus ſuos perficiendos honeſtorum quaerens ſubſidia. Incidit in ſuſpicionem, quam et relationes exterae confirmant. A magiſtratu interrogatus ancipiti et haeſitante reſponſione pondus ſuſpicioni addit, hincque in cuſtodiam ſatis tolerabilem deducitur. Poſt horae quadrantem mortuus inuenitur, pallidus in medio pavimento proſtratus, nulla ope reuocandus, vt quibusdam de veneno ſubito necante clam aſſumto naſceretur cogitatio. Corpus in Theatrum defertur. Praedixerat Vir Eruditus notabiles circa cor repertum iri degenerationes, dum pridie

 pulſum

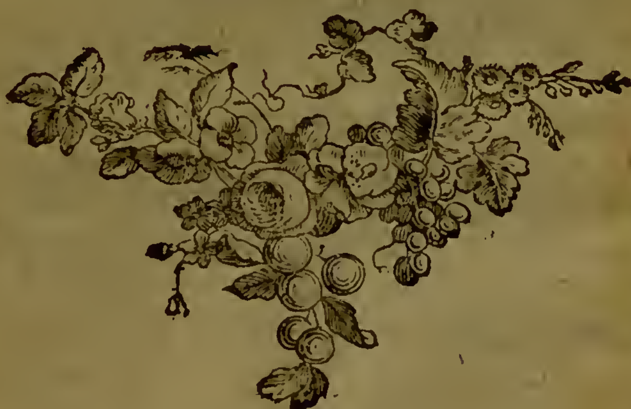
pulſum eius explorans, maximas obſeruaſſet eius anomalias, ipſeque de ſummis anguſtiis conqueſtus eſſet. Nihil nunc de thoracis deformatione, nihil de viſceribus caeterum ſat bonis. Dixiſſe ſufficiat, cor inſignis fuiſſe amplitudinis, auriculam et ventriculum dextrum vacuum, ſiniſtrum vero plenum, in eoque concrementum caſtaneae magnitudine, ſarcomati ſimile, duabus radicibus parieti ventriculi affixum, quarum tamen altera, ſubſtantiae fragilis et fere fungoſae, ſic recenter abrupta erat, vt eius portio adhuc ventriculo adhaereret. Eam ſic nacta eſt concretio haec mobilitatem, vt, ſi cor breuius fieret, facile orificium aortae attingeret idque obſtrueret. Mihi quidem vix dubium videtur, polypum hunc ſic accretum diu adfuiſſe, nunc vero in homine perterrito aut indignabundo, validiore cordis actione altera radice abrupta, mobiliorem et elongatum in ipſa ventriculi ſyſtole aortae impactum eſſe, ſicque ſubitaneam hanc et lethalem effeciſſe aſphyxiam.

§. XXVI.

Maxime quidem, quae hucuſque dicta ſunt, ad concretiones in cauis cordis eiusque vaſis maioribus generatas pertinent. Verum etiam in aliis vaſis et cauis ſic partem ſanguinis concreſcere poſſe, et ſuadet ratio et docet experientia. Signa quidem tunc magis dubia, dum ſic vix adeo notabiliter actio cordis turbatur, fieri tamen non poteſt, quin motu ſanguinis in ea ſaltem parte minus expedito, eius quoque magis vel minus turbetur functio diuerſiſſimaque adſint ſymptomata. In vaſis cerebri, ſinubus Durae Meningis et in ipſo Plexu choroïdeo vermiformia huiusmodi concrementa inuenere inciſores, inueni et ego. Cauſſas occaſionales hic indicare difficile, niſi forte quis abuſum ſpirituoſorum reſpicere

cere

cere velit; eo vero facilius perſpicere, impedito ſic iuſto ſanguinis e cerebro refluxu, hoc variis in locis comprimi, debitumque materiae nerueae motum turbari, et diriſſimos morbos ad ſyſtema neruorum referendos oriri poſſe. Sic e ſinu falciformi foeminae, quae multis ante mortem annis de intolerabili totius capitis pulſatione conqueſta erat, tandemque melancholica facta, ſibi ipſi mortem laqueo conſciuerat, inſignem polypum vermiformem ipſe extraxi. Vir in munere ſplendido conſtitutus per plures annos atrociſſima laborabat cephalaea occipitali ad minimum motum incredibiliter exaſperata, et denatus in ventriculo cerebri quarto concrementum oblongum nucis fere moſchatae magnitudine exhibuit. Quam vellem hiſce diutius inſiſtere, pluresque et obſeruationes et meditatiunculas ſubiicere. Verum cum ſic Diſſertationis limites me transgreſſurum ſentiam, in his potius ſubſiſtere malo, prolata Benouolo Lectori, aequo animo tironis primitias diiudicaturo committens.

THE-

THESES.

I. *Camphora vim habet refrigerantem.*

II. *Non omnia terrea medicamenta ſunt inertia.*

III. *Gonorrhoea ſolis diureticis ſanatur.*

IV. *Saepiſſime medicum oportet, ad ſymptomata magis, quam ad cauſſam morbi reſpicere.*

V. *Succus gaſtricus non famem excitat.*

VI. *Morbi ſpaſtici et conuulſiui nunquam morbi ſunt, ſemper ſymptomata morborum.*

VII. *Irritabilitas Halleriana ſolis muſculis propria, non a materia neruea dependet.*

VIII. *Omnis morbus ſtatus praeternaturalis, ſed vix omnis ſtatus praeternaturalis morbus dicendus.*

IX. *Non datur ſpecificum.*

